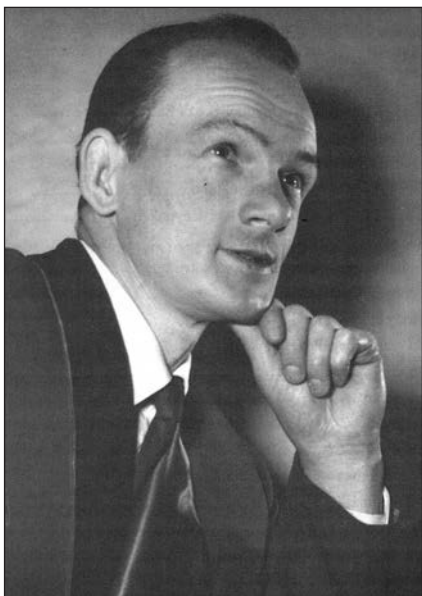

ÉLETUTAK

**„Egei 100”
Emlékezés Egei Sándor
előadóművészre**

TÖLGYESI JÓZSEF

*Egei Sándor (Veszprém, 1922. máj. 9. –
Várpalota, 2010. okt. 23.)*

Bár már több mint tíz éve nincs közöttünk, de még sokan emlékezhetnek arra az emberre, aki sűrűn rötta a város utcáit, te-reit, s meg-megállva, közben számos ismerősére ráköszönve, mindig arra figyelt, s azt hozta szóba, mit kellene javítani, pótolni, segíteni ahhoz, hogy Veszprém méltó legyen az ezeréves történelmi hagyományaihoz és megfelelően a napjainkban elvárható, modernizálódó megyeszékhelynek. Ebben is a tettek embere volt: újságcikkei, közéleti megszólalásai, anyagi támogatásai egyaránt kifejezték az ő veszprémiségét, hűségét a városhoz, szülőhelyéhez annak ellenére, hogy életévei felében előadóművészként (artistaként) világszerte járva mutatta be a veszprémi polgári iskolában megszerzett fizikai erőnlétére alapozott artistaművészi tehetségét.

Egei Sándor (Eisenbarth vezetéknevvel) száz évvel ezelőtt, 1922. május 9-én született Veszprémben. (Egyik családi őse, Eisenbarth Katalin, Tumler György malom- és vízmű-építő felesége volt.) A felső kereskedelmi iskolában érettségizett. Itt tagja volt az országos bajnokságokon sikerrel szereplő tornászcsapatnak, és egyéniben bajnok lett.

Beiratkozott testnevelés tanári szakra. Azonban a tanulmánya félbeszakadt, mert 1943-ban sorkatonai szolgálatra hívták be karpaszományos (hadapród) őrmester-rendfokozatban.¹ Géppuskás században kapott kiképzést, ahol megismerték az akna- és gránátvetők kezelését is. Sopronban folytatódott a kiképzésük, ahonnan katonai birkózóbajnokságra küldték: s megszerezte a bajnoki címet. *„Bivalyerős falusi parasztyerekek voltak az ellenfelek. Legnehezebb ellenfelem a szentantalfai Szentés Laci volt. Amikor megölelt, azt hittem, szétroppantja a mellkasomat. Hosszú évtizedek után felkerestem a falujában. Újra megöleltük egymást”* – emlékezett vissza erre az epizódra. Budapesten még részt vett ejtőernyős kiképzésen, s Csepel környékén esett át a tűzkeresztségen. Fóton karlövést kapott, s kórházzal nyugatra menekítették. Így került amerikai fogságba, ahol éveken át fogoly lett Pockingban. Feltalálta magát: esztrádműsorokban vett részt, s úgy elszórakoztatták az amerikai katonákat és a magyar foglyokat, hogy szabadon kimehettek élelemért a környező településekre. Itt ismerte meg az egyik vörös-keresztes nővért, Skardelly Margitot, aki később a felesége, majd artistaművészi munkájában az asszisztense is lett.

A fogolytáborból történő szabadulása után folytatta a megkezdett tanulmányait és 1949-ben Budapesten a Magyar Testnevelési Főiskolán kapott tanári oklevelet. Ekkortól 1956-ig Balatonfűzfőn lett testnevelő tanár, ahol számos olyan kiváló sportolót nevelt, akik a város hírességeivé váltak.

1956-ban disszidált és a hazai rendszerváltozásig (Nyugat-)Németországban élt a feleségével, aki társa lett a későbbi előadó-művészi (artista) világ körüli útján. Az ottani első éveiben középiskolai testnevelőként dolgozott, majd 1970-ben a frankfurti Testnevelési Intézetben szintén testnevelő tanári képesítést szerzett.

Az évek során számos német településen nagy sikerrel tartottak erőnléti, ügyességi, virtuóz artista-bemutatókat. Ezekre alapozva először Európa számos országában egy cirkusztársaság tagjaiként, majd önállóan utazták be a műsorukkal Távol-Kelet több országát (egészen Japánig) és Észak-Amerikát. Ennek a több évtizedes „vándorútjuknak” (amelyen mindig fontosnak tartották a magyarságuk hangsúlyozását, megjelenítését), a statisztikai adatait így összegezte: *„41 alkalommal szerepeltünk 19 országban, 22 személygépkocsit (1 Autounion, 3 Peugeot, 1 Dodge, 14 Opel Record, 3 Opel Omega) nyújtunk széjjel, 2 és fél millió km-t utaztunk gépkocsival: többször lakóutánfutóval, repülőgéppel, vonattal, autóbusszal.”* Sikerességük bizonyítékai a számos elismerés, kitüntetés, a magas állású személyektől kapott köszönő levelek.

¹ Karpaszományosnak az érettségizett katonákat nevezték, akiket tisztjelöltként tartottak számon. 1943. október 4-én vonult be a veszprémi laktanyába.

A rendszerváltozás előtt néhány évvel – már nyugdíjasként –, visszatelepültek Veszprémbe, ahol visszavásárolták az egykori családi házukat. Az itteni kezdeti nagy közösségi munkája az volt, hogy a külföldön már sorozatban megtartott Eisenbarth-világtalálkozókat folytatva, 1989-ben Csopakra megszervezte az első hazai, több napos megemlékezést európai, amerikai és hazai rokonokkal.

Ezt követően még jó néhány éven át, de már egyedül, a fizikai virtuozitását, kéz ügyességét felhasználva, közművelődési intézményekben, iskolákban bűvészelőadásával szórakoztatta a felnőtteket és a diákokat. Még a barátai számára is meglepetés volt, amikor kiállítást rendezett a festményeiből.²

Szabadidejében sorra felkereste egykori iskola- és katonatársait – külföldön is. Bekapcsolódott városunk civil közéletébe: gyakori vendég, nem egyszer előadó volt különböző fórumokon. Részt vett a városképépítési munkákban, amelyeket anyagilag is támogatott.³ A közélet iránti érdeklődése a megyei és városi írott sajtóban is megnyilvánult: éveken át nagy gyakorisággal jelentette meg észrevételeit, a számára különösen fontos ügyekben a reflexióit, s több interjút adott a két városi televíziónak, valamint a helyi rádióknak is. Ezek mellett több róla szóló, vele foglalkozó írás is megjelent.

Létrehozta a Királynék Városa Műemlékeinek Megmentése elnevezésű alapítványt, újra aranyoztatta a Tűztorony koronás címerét, kezdeményezésére került helyére az Erzsébet-szobor, s közreműködésével újult meg a város legrégebbi temetőjének ravatalozója. Több sporttörténeti kiállítást rendezett, biztosította sportversenyek, vetélkedők díjait.

Támogatta az országos és a megyei 56-os szövetséget és a Nemzetőrséget, amelyek több kitüntetéssel ismerték el a munkáját, segítségét, s ezek között az előbbi vitézi címet, az utóbbi dandártábornok rendfokozatot, a város önkormányzata pedig Pro Urbe-díjat adományozott Egei Sándornak, aki a Polgárőrség tagja is volt.

A számára két jelentős életrészeéről két könyvet jelentetett meg.⁴ Ezekről így vélekedett: „Életünk ilyen rövid leírásával tartoztam veszprémi rokonaimnak, barátaimnak, s régi és új veszprémi polgároknak, de főleg lányunknak, Mártának...”

² Alkotótévékenysége kvalitására utal az, hogy 1980-ban az olasz művészeti akadémia aranyéremmel díjazta.

³ Többek között hozzájárult az egykori Korona Szálló (ma: Gurmandia) falán lévő Petőfi-relief keretének megújításához, a Tűztorony csúcsán lévő címer elkészítéséhez, az Óváros téri Millenniumi emlékműhöz, a Kossuth-iskolában az emléktáblához stb.

⁴ E két mű (az első különösen hosszú, szinte tartalomjegyzék-szerű címmel): Egy ujjon a világ körül. Egy testnevelő tanár, artista előadóművész élettörténete Európában, Távol-Keleten, az USA-ban. Veszprémből startoltam – Veszprémbe landoltam. Veszprém, 2001., és az Amerikai hadifoglyok voltunk Pockingban. Veszprém, 2007.

A második könyve utószava szövegében ez olvasható: *„A hosszú életnek megvan az az előnye, különösen, ha az olyan fordulatokban gazdag és világutazásokkal teli, mint amilyen Egei Sándoré volt. Egyrészt van mire visszaemlékeznie, másrészt pedig, hogy a sors megadta számára a megírásához nem is könnyű, néha szomorú, keserédes, ám a múltat valahogyan mégis csak megszépítő messzeségből visszatekintő éveket...*

E könyv lapjain ott sorakoznak a bizonyosságok: az embernek a legkilátástalanabb helyzetben sem kell feladnia önmagát, mert nemcsak önnön magának, hanem a nemzetnek is el kell számolni az életével. S ha van a könyvben írtaknak tanulsága, az az lehet, amit Madách írt a Tragédiában: Ember küzdj és bízva bízzál! Egei Sándor teljesítette az örök parancsot, s köszönjük neki, hogy örökségként ránk hagyta az emberi küzdelemnek ezt a szép eposzát.”⁵

Várpalotán hunyt el 2010. október 23-án. Sírja Veszprémben a Vámosi úti temetőben van.

---

⁵ Részlet Tölgyesi József *Utószó Egei Sándor visszaemlékezéséhez* című írásából, 59. o.